

srcu pokojnega ni moglo prostora najti ono strankarsko nasprotje, s katerem se je toliko let odlikovala tako zvana „ustavoverna“ stranka deželnega zbora kranjskega.

Ako je narodna stranka deželnega zbora kranjskega po pravici slavila v vrstah boreče se velike posestnike grofa Barbo-ta, baron Anton Zoiz-a, Fidel Terpinc-a in drugih, tedaj pa gre gotovo pokojnemu grofu Thurn-u slava, da si je pogumno otresil strankarske verige, s katerimi so nasprotniki skušali obsoditi vsakega za izdajalca kranjskega nemštva, katerikoli je pripoznal postavne in naravne pravice narodne Slovencev v deželi.

Tako označena pravičnost pokojnega grofa storila ga je sposobnega za deželno glavarstvo, plemenito srce njegovo razorožilo je celo nasprotnike njegove. Pokojni izvoljen je bil l. 1877 za deželnega in kmalu potem tudi za državnega poslanca. Leta 1879 deloval je za sporazumljenje med nemškimi in slovenskimi velikimi posestniki žalibog brez vspeha. Po odhodu Kalteneggerjevemu na Dunaj leta 1881, imenoval ga je cesar za deželnega glavarja, l. 1883 izvolila ga je v deželni zbor trgovinska zbornica in bil je zopet imenovan za deželnega glavarja in ta posel vodil je do konca zadnjega deželnega zborovanja meseca januarja t. l. z vsestransko priznano spretnostjo, mirno in nepristransko, akoravno ga je že med tem zborovanjem trla huda bolezen: rak na jetrih, kateremu se je kasneje pridružila vodenica.

Zdravniki že kmalo začetkom boleznii niso imeli upanja na ozdravljenje bolnikovo, zlasti pa potem ne, ko je pritegnila še vodenica. In tako je moral v ponedeljek dne 23. t. m. skleniti svoje blago življenje še v primeroma mladih letih zaslužen mož viteškega značaja, po katerem toliko britkeje žaluje vsa dežela, ker je umrl neoženjen brez naslednikov, in ker lepo posestvo preide v roke deželi naši neznanega debila grofov Thurnskih. Kot izglednemu načelniku deželnega zbora, kot gorečemu predsedniku družbe kmetijske, kot plemenitemu značaju kličemo toraj tudi mi z vso deželo: Bodi mu zemlja lahka!

Gospodarske stvari.

Stojalo za živino.

Ročnost in gotovost sta najvažnejši svojstvi, kateri mora imeti stojalo, v katero postavljamo goved kadar se plemeniti ali kadar jo podkavamo. V tem zmislu zadostuje popolnoma stojalo, katero kažeta podobi 51. in 52. Stojalo katero se pritrdi k tlorišču in h kakoli gredi v stropu, narejeno je iz dveh kolov. Eden kol se tako premiče, da se odmakne, kadar govedo glavo pretika. Premikljiv pa je kol le do neke mere, kakor to kaže na podobi pikčasta črta, in sicer zato, da se hrani prostor in da se laže zapira. Gorenje počeznje bruno je daljše,

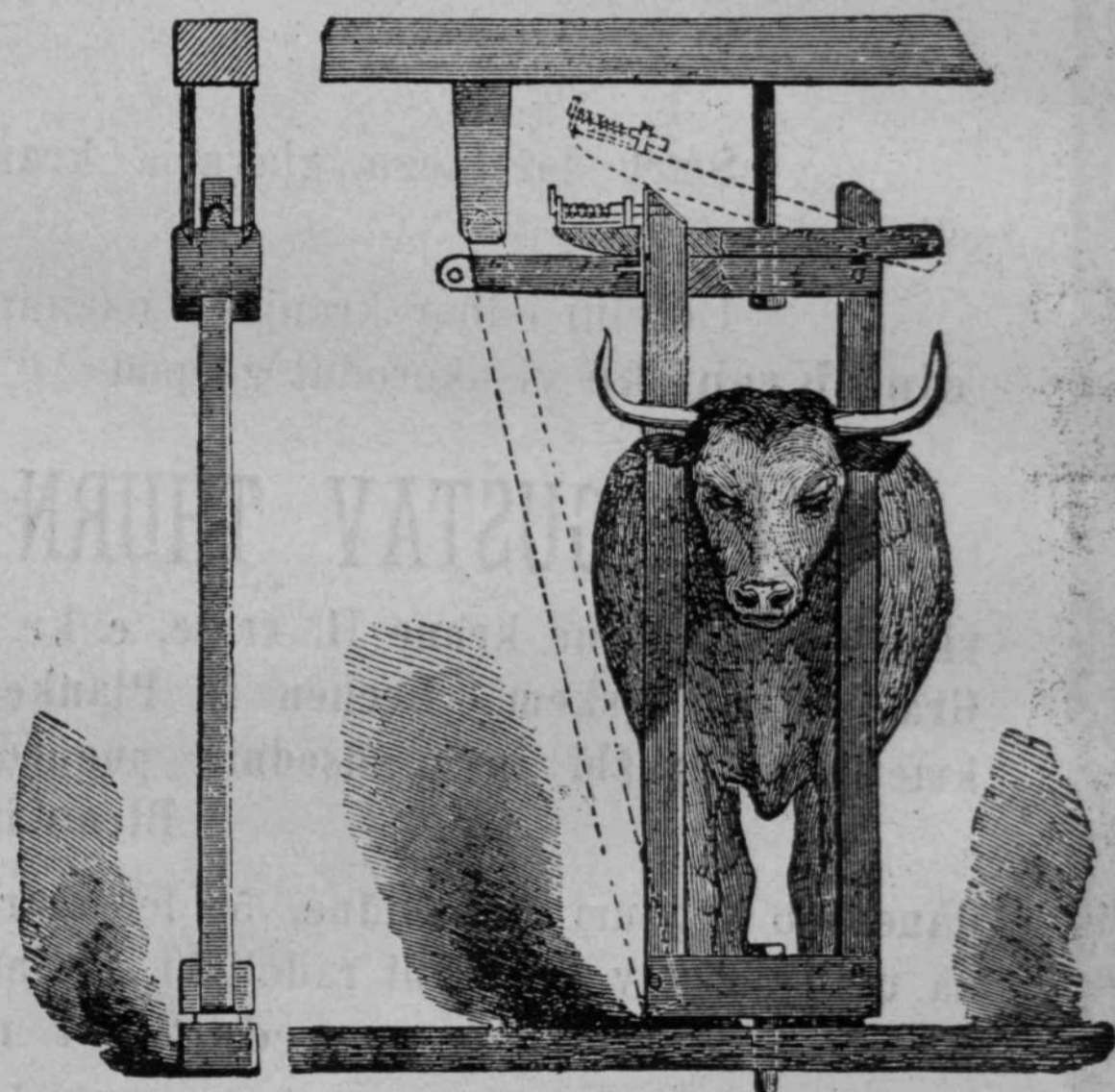
nego je okvir širok, in sicer je ta podaljšek zarezan. V tej zarezi se premika prej omenjeni kol, katerega zapira dvojna zapora. Kako je zapora narejena, izpoznati je z podobe.

Katera sadna plemena in katere vrste izmed njih naj pomnožujemo.

Spisal Rihard Dolenc.

III.

Za Vremsko dolino priporočene jabolčne vrste so: Angleška zimska zlata parmena, Oberdickova rejneta, maršlančkar, dolenjska voščenska, pogačar kečkemeški, rdeči ščetinec (hlepčar ali čebular). To so kaj rodne vrste, finega okusa, neobčutljive ob prevažanju in se dolgo drže. Vremci se morajo ozirati glede sadne prodaje najbolj na Trst. Ravno za Trst so navedene vrste kaj dobre, ker bi na pr. rdečega ščetinca in pogačarja lahko hranili do februarja ali do marca, t. j. dotle, kadar

Podoba 51.

Podoba 52.

so v Trstu jabolka po 3 do 5 in še po več krajcarjev Sadjarji seveda bi pa morali marsikako razvado opustiti in umneje ravnati. Otresati jabolka in pošiljati jih v vrečah kakor krompir, tega ne smejo.

Glede hrušek svetujem pomnoževati v Vipavski ter tudi v Vremski dolini prav zgodnje in prav pozne vrste: prve za zgodnjo sadno kupčijo na sever, druge pa za Trst. Prav zgodnje hruševne vrste so: Miramarka, francoska bela ječmenka, rdeča ječmenka in formentinka. Pomnoževati bi pa morali tudi dve poletnji vrsti, katerima prvič burja nič ne škoduje, drugič sta pa izvrstni za vkuho in za kanditovanje. To sta poletnja muškatelka in tegica. Razne vrste hrušek, ki so za tržaško kupčijo, ali so take, ki so dobre opresne, ali pa take, ki so le za kuho. Prve vrste je, ako so posebno finega okusa, v Trstu zelo drago prodati; Italijani radi pri-

grizujejo k siru hruško in radi drago plačujejo dobre. V Trstu so po zimi dobre hruške po 10 kr. ena. Prav fine zimske hruševe vrste bi bile nastopne: Koperčarica, zimska gosposka, virgoleza. Za kuho so priporočene: navadna belvil-hruška (katera je močno kutni podobna) in funtarica. Vse te vrste so kaj rodne in rabne.

V Trstu je pa zelo lahko prodati tudi kutne in še zelo drago, ker jih tam potrebujejo zelo veliko, a dobivajo jih od daleč. Torej Vipavci in Vremci, sadite tudi vi kutne, saj jih niti požlahtnjevati ni treba.

Za drugi, glede sadjarstva različni del naše dežele, za Pivko in Rovte, pač ni drugo sadje priporočeno, nego jabolka za kupčijo in moštno sadje. Jabolka rode po teh krajih prav dobro in obilno, ako so vsajene prave vrste. Ravno glede vrst pa je še slabo na Pivki in v Rovtah. Kmetovalci po teh krajih mislijo, da fine vrste ne uspevajo pri njih dobro. Naj se gredo Rovtarji prepričati v Idrijsko okolico. Pivčani pa k gosp. Hinko Kavčiču na Razdrto, in videli bodo, kako lepo sadje se da pridelavati v Rovtah, oziroma na Pivki. Prva skrb naj bode sadjarjem teh krajev v pomnoževanje izkušenih dobrih in finih jabolčnih vrst, katere posebno ugajajo za tržaško sadno kupčijo.

Govor državnega poslanca in odbornika c. kr. kmet. družbe kranjske dr. Poklukarja

v državnem zboru dne 17. maja 1888.

(Konec.)

Še nekaj bi opomnil, kar pa sicer spada k živinoreji. To je vodno vprašanje na našem Krasu. Kolikor se spominam iz obravnav c. kr. kmetijske družbe kranjske, dovoljevalo je prejšnja leta poljedelsko ministerstvo velike vsote za vodnjake in vodovode, posebno kot napajališča, ker po nekaterih krajih kraških primanjkuje vode živini in ljudem, na katere se moremo vendar tudi ozirati. Poskušali so torej tam kopati vodnjake.

V mnogih slučajih so bile podpore jako koristne, toda voda po vodnjakih je še vedno dvomnega zdravja za živino, še bolj pa za ljudi; slišal sem in mislim, da je resnica, da poskušajo ravno po posredovanji poljedelskega ministerstva v Mavnici na Krasu napraviti nov vodnjak. Ako se ta poskušnja obnese, priporočam Nj. ekselenciji, naj ne pozabi nobenega kraja na Krasu od Divače doli do Kolpe in naj pomaga z besedo in dejanjem revnim Kraševcem.

Sedaj prehajam k zadnjem predmetu svojega govora, to so melioracije. Kakor sem že prej po vnanjosti dežele Kranjske pojasnil, je to v naši deželi najvažnejši gospodarsko vprašanje, katero moramo še rešiti. Reševanje se je s pomočjo poljedelskega ministerstva že pričelo, in tudi priprave za prva melioracijska dela so že gotove.

Najprvo naj omenim najnovejših in nekoliko že gotovih. Uravnavanje Save v gorenjem teku njenem nad

Korenem pod Trbižem je deloma že gotovo; dotična deželna postava je sklenjena, in denar je dovoljen. O tem ne bom dalje govoril, ampak le opozoril visoko vlado, da z uravnanjem gorenjega teka ni še rešena naloga; Sava se mora vsaj do Jesenic še uravnati, sicer so vasi ob Savi in polje do Jesenic v vedni nevarnosti.

Kakor se je pričelo z gorenjo Savo, tako bo treba uravnati tudi nekatere daljave bohinjske Save, oziroma dotoke Radone. Pričeli so tudi že uravnavati Močilnik, hudournik v Vipavi. Pri proračunu so bili preveč varčni in uspeh je pokazal, da se narejene naprave niso obdržale proti moči hudournikovi. Dalje je vprašanje o uravnavanji Krke, ker je treba veliko planjavo ob doljenem teku usušiti; o napravah proti povodnjim je že obširno govoril v deželnem zboru častiti moj tovariš g. Šuklje, zato ne bom dalje govoril. Uravnavanje Mirne, ki teče po mokronoški dolini in se pri Sevnici izteka v Savo, bilo je tudi že predmet posvetovanju deželnega zbora, zato ne bom o tem več govoril.

O osuševanji ljubljanskega barja pa moram več omeniti. Umevno je, da raste nevolja posestnikov po barji, kolikor večja je nevarnost od povodnj; poročila o letošnji povodnji bila so tako žalostna, da bi bilo že čas pričeti z osuševanjem. (Prav res! na desnici.) Kolikor sem zvedel iz časnikov — ker nisem bil v Ljubljani, ko so se vršile obravnave — sklenili so deželna vlada, deželni odbor in zastopniki poljedelskega ministerstva, da je treba najprvo zajeziti potoke ki se izlivajo v Ljubljano in v ljubljansko barje in potem znižati strugo Ljubljani. S prvim delom sklepa sem zadovoljen, če se tako glasi.

Mislil pa, da bi se lahko znižala struga reki vsaj od Vodmota proti prisilni delalnici. Tako bi se po mojem mnenju zmanjšale velike povodnji, kakeršne so bile letos.

Jaz bi v tem vprašanji visokemu poljedelskemu ministerstvu priporočal hitrejše delo, ker sem kot član odbora za osuševanje barja popolnoma prepričan, da je odbor vse vodstvo te stvari prepustil poljedelskemu ministerstvu, oziroma visoki vladi, in je še vselej potrebil, kar pospešuje to vprašanje.

Da je vprašanje velike važnosti, razvidi se iz tega, da je v proračunu za prvi del osuševanja 800.000 gld., in veščaki bodo preiskavali, ali se bodo mogli zmanjšati troški na podlogi manjše množine vode in manjšega znižanja struge.

Jaz bi želel, ko bi zato stvar več nego manj storili. Imamo namreč že žalostno izkušnjo: struga Ljubljani se je znižala, naredil Gruberjev kanal, a vendar smo ostali v vodi.

Prehajam na predmet, ki je zelo važen za Kranjsko in vreden popolne pozornosti poljedelskega ministerstva. To so podzemeljske vode po Krasu, ki delajo veliko škodo, dokler so na površji. V tem oziru moram ponoviti poljedelskemu ministerstvu deželno zahvalo (Dobro!